

Tulevaisuuden Suomi on monikulttuurinen Suomi

23.5.2017

Viisas katsoo huomiseen. Maahanmuutto ja maastamuutto ovat nykypäivää – kysymys vain kuuluu, miten osaamme ottaa vastaan eri kulttuurista tulevan henkilön, jos hänelle ilmentyy vakava sairaus.

Suomi on jo monikansallinen. Ei ole olemassa helppoa ratkaisua, etenkin nyt kun Suomessakin on aika ruveta tehokkaampaan ja kustannussäästöisempään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen. Onko tänään ajateltu jo huomisen tarpeita?

Muistisairauksia myös maahanmuuttajilla

Suomen väestön ikärakenteen muuttumisen takia muistisairaudet lisääntyvät tulevaisuudessa voimakkaasti, sillä ikääntyminen on sairauden tärkein riskitekijä. Samanlaisen kasvun voi olettaa tapahtuvan myös Suomessa eri etnisten ryhmien ja maahanmuuttajien keskuudessa sitä mukaa kun väestö ikääntyy. Esimerkiksi Tanskassa eri etnisten ryhmien muistisairaiden määrän kasvun ennustetaan kasvavan jopa 300 %:lla verrattuna syntyperäisiin tanskalaisiin.

Eri etniset ryhmät ovat kuitenkin aliedustettuina muistisairauden tutkimuksessa, diagnosoinnissa, hoidossa sekä tukipalveluiden käytössä. Lisäksi heidän hoitonsa seuranta yleensä katkeaa pian sairauden diagnosoinnin jälkeen. Minkälaisia tietoa meillä on eri kulttuuriryhmien muistisairaista ja minkälaisia valmiuksia meillä on viedä aivoterveys- ja muistisairaustietoa eri kulttuuri- ja kieliryhmien edustajille?

Muistisairaus vaikuttaa monen tapaan ihmiseen. Vaikuttako se vielä enemmän, jos kyseessä on etnistaustainen muistisairas? Onko hänellä erityistarpeita, joiden kustannukset ovat huomattavasti isommat kun kantaväestöllä? Osaammeko auttaa maahanmuuttajaa, jonka opittu kieli häviää ja viimeisenä jää jäljelle äidinkieli, josta sairauden edenneessä sanat häviävät? Tunneemmeko hänen kulttuuriaan ja tottumuksiaan, jotta myös hänellä olisi mahdollisuus arvokkaan ja ilontäyttöisen vanhuuteen? Minkälainen on perheen sekä yhteisön rooli ja miten paljon pitäisi antaa arvoa sille? Miten tehdä yhteistyötä niin, että molemmat osapuolet kokevat onnistumisen tunnetta?

Näihin ja moniin muihinkin kysymyksen joutuu Suomi vastamaan lähitulevaisuudessa. Monessa eri kulttuurissa ei ole olemassa käsitettä *muistisairaus* tai muistisairautta pidetään osana normaalia ikääntymistä. Muistisairaus voi kenties johtaa myös siihen, että yhteisö sulkee jäsenensä sisälle. Muistisairautta yksinkertaisesti ei vain tunnistetta.

Tulevaisuuden palveluiden suunnittelussa viisas ottaa nyt jo huomioon monikansallisuuden johtuvat erityispiirteet. Monessa kulttuurissa laitoshoido ja sinne läheisen laittaminen on niin suuri häpeä, että siihen ei pystytä, vaikka olisi kuinka vaikea olisi kotona. Siitä ei kerrota ja piste. Onhan vielä omissa lukot.

Suoja- ja riskitekijöitä

Tulevaisuus on jo huomenna. Nyt suurin osa maahanmuuttoväestöstä on työikäisiä. Mutta kyllä iäkkäitäkin on. Ja muistisairautta on. Tänään on aika ruveta miettimään mahdollisia suojatekijöitä, joita kumpuaa eri kulttuureista. Yhteisöllisyys, ystävyys, lojaalisuus, monen kielen käyttö sekä opiskelu ja tutkitusti Välimeren ruokavalio ovat suojaavia tekijöitä monen maahanmuuttajan arjessa.

Entä haasteet? Yksinäisyys, jatkuva stressi ja huoli huomisen, ikävä kotimaahan sekä huonot yöunet ovat monen maahanmuuttajan arkea. Myös toimeentulo-ongelmia on monesta syystä. Tiedämme, että

monesta kulttuurista tulleiden työllisyystilanne on erittäin heikko. Useimmiten myös vähäisestä lähetetään kotimaahan tukea, jolloin ruokaraha ei oikein riitä mihinkään. Myös juurettomuus sekä integroitumisen haasteet yhteiskuntaan haastavat aivoja. On ihmisiä, jotka eivät pysty siihen ponnistelusta huolimatta. Miten nämä aivoterveysriskit osataan ottaa huomioon nyky-kartoituksessa?

Suurin haaste tulee olemaan eri etnistaustaisten henkilöiden muistisairauksien tunnistaminen. Myös muistisairauksien riskien tunnistaminen on hankalaa. Maahanmuuttaja tietää huonosti omia terveystietojaan (esim. kolesteroli, verenpaine) verrattuna kantaväestöön. Myös kouluttamattomuudesta johtuvat riskit näkyvät: eräs henkilö oli häkeltynyt tiedosta, että tupakointi on mitenkään vaarallista hänen keholleen – tupakointi kun on sielun ongelma. Fyysisiä haasteita on helppo mitata, mutta miten opimme tunnistamaan oireita joita päälle ei näy? Ja on kulttuureja joissa keskenään ei puhuta.

Työkaluja tulevaisuuteen

Uusia työkaluja sekä tutkimuksia tarvitaan liittyen maahanmuuttoon ja muistisairauksien riskitekijöihin, mutta loppupelissä kysymys on aina aidosta kohtaamisesta ja luottamuksen synnyttämisestä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Kyllä, hoitajan ja lääkärin osaaminen kohdata ihminen omanlaisensa on tärkeä, etenkin silloin kun luottamus on heikko ja odotukset korkealla. Onko moisesta tietoa? Totuushan on se, että niin vähäisestä voi olla kiinni yhteisymmärrys ja yhteistyöhalu sekä hoidon tehokkuus. Vastuu on molemmilla: myös maahanmuuttajalla on velvollisuus ottaa selvää ja rakentaa toimivia yhteistyökuvioita yhteisössä asuessa.

Mutta mistä aloittaa? Viisas katso huomiseen, mutta toimi jo tänään!

Salon Muistiyhdistyksen Memoni-projekti

Projektin tavoitteena on viedä aivoterveystietoon edistämiseen sekä muistisairauden varhaiseen tunnistamiseen liittyvää tietoa eri kulttuuriryhmien työikäiselle väestölle Salon ja Someron alueella. Projekti on tavoittanut henkilöitä mm. Venäjältä, Virosta, Irakista, Iranista, Afganistanista sekä monista muista maista.

Projektissa on testattu erilaisia, jo valmiina olevia aivoterveys- ja muistimateriaaleja erilaisissa ryhmissä ja hyödynnetty toiminnallisia menetelmiä aivoterveystietoon edistämiseksi. Lisäksi on järjestetty seminaareja, terveystietoja sekä oltu aktiivisesti esillä eri tapahtumissa. Projekti tulee tuottamaan erikielisiä infolehtisiä aivoterveystietoon edistämisen eri osa-alueille sekä tietoa kulttuurisensitiivisistä aivoterveystietoon edistämistä.

Tähän mennessä – vuoden työskentelyn jälkeen – on havaittu, että maahanmuuttajien aivoterveysriskit liittyvät hyvin vahvasti psyykkiseen puoleen, kuten sosiaalisten suhteiden puutteeseen ja yksinäisyyteen sekä stressiin ja huoleen toimeentulosta sekä läheisistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö tukee projektia Veikkauksen tuotoilla.

Tämän blogikirjoituksen kirjoittaja on Monikulttuurisen muisti -projektin työntekijä, sosionomi amk, muistihoitaja sekä kokopäiväinen maahanmuuttaja Eestistä. Uusi elämä Suomessa alkoi 2008.

Kirjoittaja:

projektityöntekijä Anne-Ly Palosaari

[Salon Muistiyhdistys ry](#), *Monikulttuurinen muisti* -projekti

p. 044 978 3843

